

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРОДАЖІВ В УКРАЇНІ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

¹Одеський національний медичний університет

²Одеський торговельно-економічний коледж

Анотація: У статті розглянуто виклики для податкових режимів, пов'язані із цифровізацією економіки. Проаналізовано особливості впливу цифрової економіки на оподаткування та наукові пропозиції щодо вирішення проблем, пов'язаних із таким впливом.

Ключові слова: оподаткування, цифрова економіка, епоха, податок на додану вартість, цифровізація.

Summary: The article examines challenges for tax regimes associated with the digitalization of the economy. The peculiarities of the influence of the digital economy on taxation and scientific proposals for solving problems related to such influence are analyzed.

Keywords: taxation, digital economy, era, value added tax, digitalization.

Двома основними видами податків на споживання, які зараз використовуються в усьому світі, є податок з продажу та податок на додану вартість на товари та послуги.

В епоху доцифрової економіки податки на продажі, ПДВ та GST ефективно виконували роль зручних та надійних інструментів формування значного обсягу податкових надходжень на тлі незначного супротиву їм з боку платників податків і витрат на їх адміністрування (здебільшого це стосується ПДВ та GST). Стрімкий розвиток та подальше впровадження електронного обладнання ІКТ у всі сфери життя та у всі галузі економіки й привели до розквіту електронної торгівлі. Прикладом тому слугують світові показники обсягів та динаміки електронної торгівлі, які є дуже вражаючими: з 2014 р. до 2022 р. обсяги лише роздрібною електронною торгівлю зросли з 1,34 трлн дол. до 5 трлн дол. [1]. Це демонструє зростання роздрібною електронною торгівлю майже в 4 рази за останні 8 років. За оцінками деяких дослідників обсяги електронної торгівлі у 2025 р. становитимуть до 50% загальної світової економіки [2].

На шляху до членства ЄС Україна взяла на себе зобов'язання привести вітчизняну податкову систему у відповідність до європейських вимог, яких необхідно дотримуватись всім країнам-членам цього міжнародного об'єднання. Однак Україна, як і більшість країн з емерджентним типом економіки, має істотні прогалини та недоліки в оподаткуванні електронної комерції, і в багатьох випадках їй не вистачає ні адміністративних, ні фінансових ресурсів, ні правових норм щодо їх усунення.

По-перше, слід зазначити, що оскільки Україна прагне до членства в ЄС, то не йдеться про усунення ПДВ з її податкової системи або заміну його іншими податками (наприклад, тими, що стосуються обороту або транзакцій). Це пов'язано з тим, що ПДВ є основою податкової системи ЄС та її невід'ємною частиною. Теоретично податки на транзакції можуть слугувати тимчасовою альтернативою ПДВ у секторі електронної комерції, поки українське законодавство, технічний і технологічний потенціал та людські навички у використанні ІКТ податковими органами та суб'єктами господарювання не будуть адаптовані до європейських вимог. Однак у застосуванні цих податків виникають деякі труднощі (наприклад, покладання невласливих функцій на фінансові установи), що може загрожувати каскадним ефектом і, в свою чергу, перешкоджати розвитку електронної комерції в Україні.

Що стосується правових складових оподаткування ПДВ електронної комерції, то слід зазначити наступні моменти: Податковий кодекс України (ПКУ) не згадує електронну комерцію, електронну

торгівлю або товари в електронній формі ні у визначенні термінів, ні в розділі V «Податок на додану вартість» [3].

Електронна комерція регулюється Законом України «Про електронну комерцію» [4], який встановлює організаційно-правові засади діяльності у цій сфері, визначає порядок вчинення електронних правочинів з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем та регулює права і обов'язки відповідних учасників у сфері електронної комерції, але не вирішує питання оподаткування цього виду діяльності та не дає визначення товарів в електронній (цифровій) формі [4].

ІКТ в контексті поширення електронної комерції в Україні та вдосконалення взаємодії державних (у тому числі податкових) органів, громадян та суб'єктів господарювання, зокрема в частині підвищення рівня комп'ютерної грамотності обох сторін податкових правовідносин, забезпечення податкових органів сучасними ІКТ та доступу суб'єктів господарювання до сучасних ІКТ. Потребують вирішення такі питання, як розвиток інфраструктури та сектору ІКТ в цілому.

Організація координації та взаємодії між фіскальними органами та іншими країнами залишається проблемою в Україні (як і в зарубіжних країнах, особливо в країнах-членах ЄС). Така взаємодія має сприяти дотриманню принципу справедливості оподаткування, запобігати подвійному оподаткуванню та неоподаткуванню, а також податковій конкуренції між державами в ситуаціях, коли компанії електронної комерції мають лише цифрову присутність у країні, де знаходяться їхні клієнти, але не мають фізичної присутності. Ці проблеми можуть бути частково вирішені, якщо Україна приєднається до Європейського Союзу, а значить, і приєднається до норм і правил, що регулюють цей сектор в ЄС, або розпочне цей процес вже зараз.

Відкритим залишається питання, як Україна вирішуватиме проблему взаємодії операторів електронної комерції з українськими споживачами, які перебувають за межами ЄС, але існують виключно в цифровому форматі. В Україні, як і в інших країнах, може знадобитися змінити саму концепцію оподаткування на основі фізичної присутності та розширити її, включивши до неї як фізичну, такі цифрову присутність. Отже, план дій України щодо вдосконалення режиму ПДВ в контексті розвитку електронної комерції виглядає наступним чином. У найближчому майбутньому доцільно внести зміни до Закону України «Про електронну комерцію» та Податкового кодексу; у середньостроковій перспективі слід розглянути можливість запровадження зворотного механізму виникнення зобов'язань з ПДВ; у довгостроковій перспективі - внести зміни до Податкового кодексу щодо взаємозв'язку між ПДВ та внутрішньою присутністю продавця і покупця; а також працювати над подальшим вдосконаленням положень законодавства, продиктованого часом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Світовий e-commerce і m-commerce статистика і факти електронної комерції 2020. URL: <https://marketer.ua/ua/e-commerce-worldwide-statistics-facts/> (дата звернення 06.02.23).
2. Звіт FedEx про тенденції в торгівлі на 2021 рік. URL: https://www.fedex.com/content/dam/fedex/eu-europe/campaigns/h1-2020/trends-report/fedex_trade_trends_report_uk-ua.pdf (дата звернення 06.02.23).
3. Податковий кодекс України від від 02.12.2010р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 06.02.23).
4. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#top> (дата звернення 06.02.23).
5. Шемет А.Д. Податкове регулювання інноваційних форм торгівлі в Україні. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2010/10.pdf (дата звернення 06.02.23).

Князькова Валентина Яківна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я Одеського національного медичного університету, Одеса, e-mail: kv_77@ukr.net

Knyazkova Valentyna Yak., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of HealthCare Management, Odessa National Medical University, Odessa, e-mail: kv_77@ukr.net

Побережна Юлія Василівна, студентка II курсу бакалавра Одеського торговельно-економічного коледжу, Одеса, e-mail: ulapoberezna0@gmail.com

Poberezhna Yulia Vasylivna, second-year bachelor's student of Odessa College of Trade and Economics, Odessa, e-mail: ulapoberezna0@gmail.com